



iStock/funky-data

MENSENRECHTEN

Analvse

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

[Instellingen](#)

Accepteren

'Nieuwkomer', 'allochtoon' of iemand 'met een migratieachtergrond'? Instanties als het CBS en het SCP gebruikten al veel verschillende woorden voor Nederlanders wier wortels elders liggen. Maar zulke taalkeuzes zijn niet neutraal, zien experts. 'Impliciet en expliciet wordt benoemd wie de 'echte' Nederlander is en wie niet.'

Door **Yara van Buuren** 11 oktober 2022

CBS Communicatie Discriminatie Nederland SDG10 Taal

Dit artikel krijg je cadeau van OneWorld. [Word abonnee](#)

U pdate van de redactie – 11 oktober 2022

De helft van de mensen met een migratieachtergrond die al langer in Nederland zijn of in Nederland zijn geboren, ervaren Nederland niet als een gastvrij land voor hen. Zij zijn somber over de politiek en ervaren vaak discriminatie vanwege hun afkomst. Dat blijkt uit het onderzoek 'Gevestigd maar niet thuis' van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Het SCP pleit ervoor het bestrijden van discriminatie onderdeel te maken van het integratiebeleid. Volgens het SCP is er sprake van een 'integratieparadox': mensen met een migratieachtergrond in een betere sociaal-economische positie voelen zich vaker buitengesloten.

Dit artikel verscheen eerder op [OneWorld.nl](#) op 4 maart 2022.

Volgens sociaal ondernemer Cemil Yilmaz (38), geboren in Enschede met Arabische en Turkse roots is Nederland een van de weinige Europese landen waar men bevolkingsgroepen stevast indeelt op basis van het land van herkomst.

“Nederlanders hebben de behoefte om alles te meten, te registreren en te

definiëren.”

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

volgens haar weten wat de problemen zijn, wie de problemen heeft, met als doel ze op te lossen. “Zo ontstaat de behoefte om de samenleving te categoriseren.” Welke categorieën dat zijn en hoe we die noemen is al jaren onderwerp van discussie. Zo zijn er de wetenschappelijke categorieën, bedoeld om gegevens in statistieken te vatten. Maar ook de bevolking heeft de neiging om mensen in groepen in te delen. “Het CBS beweegt mee met maatschappelijke discussies”, denkt Yilmaz.

“

IMPLICIT EN EXPLICIT WORDT ZO BENOEMD WIE DE ‘ECHTE’ NEDERLANDER IS EN WIE NIET

Tweet dit

Volgens Bouras is er een verschil tussen de motieven van het CBS en de rest van de bevolking: “Er is nog steeds sprake van racialisering in de samenleving. We kijken naar uiterlijke kenmerken en plakken daar een label op.” Bovendien beïnvloedt iedereen elkaar: journalisten en opiniemakers nemen woorden en categorieën over van onderzoekers en beleidsmakers. En het taalgebruik in kranten en op televisie heeft vervolgens invloed op beeldvorming en het taalgebruik onder de bevolking. Maar dat is niet zonder gevaar, zegt Bouras. “Impliciet en expliciet wordt zo benoemd wie de ‘echte’ Nederlander is en wie niet.” Maar vanuit haar rol als onderzoeker is Bouras er geen voorstander van om het etnisch registreren helemaal af te schaffen. Eerder gaf ze op [OneWorld.nl](https://www.oneworld.nl) al voorbeelden van relevante statistiek op basis van etniciteit. Zo komen bepaalde aandoeningen meer voor bij bepaalde bevolkingsgroepen, zoals diabetes onder Hindoestaans-Surinaamse Nederlanders. “Sommige ontwikkelingen zijn belangrijk om te monitoren.”

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

Vreemdelingen

19e eeuw – nu

Het woord ‘vreemdelingen’ is van oudsher een woord voor een onbekende, maar lijkt vanaf de negentiende eeuw steeds vaker het standaardwoord voor migranten te zijn.

De Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) gebruikt het woord voor iemand die geen Nederlandse nationaliteit heeft, bij het CBS zijn dat ‘niet-Nederlanders’.

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) schreef in 2016 dat ‘vreemdeling’ voor het ‘integratiebeleid’ niet toereikend was: iemand die genaturaliseerd is tot Nederlander of iemand uit een (voormalig) overzees gebied, was immers geen vreemdeling meer. In kranten betekent het door de jaren heen van alles. Zo schrijven Trouw in 1980 en de Volkskrant in 1990 over ‘legale en illegale vreemdelingen’.

Buitenlanders

Jaren 40 – jaren 90

“

HOE KUN JE AAN IEMANDS UITERLIJK ZIEN OF DIE EEN BUITENLANDER IS OF NIET?

Tweet dit

Na de Tweede Wereldoorlog trok de Nederlandse welvaart veel migranten aan die vaak ‘buitenlanders’ werden genoemd. In het Algemeen Dagblad (1994) staat onverbloemd wat het woord destijds in de volksmond betekende. ‘Met buitenlander wordt, zoals iedereen weet, maar kennelijk niemand durft uit te spreken (...) iemand bedoeld met een van de blanke meerderheid afwijkende huidskleur.’ In die tijd was er al veel kritiek op deze betekenis, getuige deze ingezonden brief in het Nieuwsblad van het Noorden (1994): ‘Aan degene die mij vanuit een rode auto ‘buitenlander’ toeriep, zou ik willen vragen: hoe kun je aan iemands uiterlijk zien of die een buitenlander is of niet?’

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

afzienbare tijd terug zouden keren naar hun land van herkomst. Maar toen de gezinshereniging in de jaren zeventig op gang kwam, bleven veel 'gastarbeiders' in Nederland wonen.

Nieuwkomers

Jaren 60 – jaren 90

In een wetsartikel uit 1994 staat dat een 'nieuwkomer' iemand is met de Nederlandse nationaliteit die na een periode in het buitenland terugkeert naar Nederland. Maar het is ook een vreemdeling die volgens de Vreemdelingenwet in Nederland mag verblijven.

In kranten zijn nieuwkomers ongeveer dezelfde groep als 'gastarbeiders'. Zo noemt *Het Parool* begin jaren negentig specifiek mensen uit de Antillen, Suriname, Marokko en Ghana. Bij het Bureau Nieuwkomers in Tilburg hebben ze het ook nog over mensen 'met Arabisch als voertaal'.

Mona Hegazy: 'De nieuwe termen zijn oude wijn in nieuwe zakken'

De Egyptisch-Nederlandse Mona Hegazy (42) is universitair docent Arabisch aan de Universiteit van Amsterdam. Zij was volgens het CBS een tweede generatie allochtoon, toen iemand met een niet-westerse migratieachtergrond en nu een niet-Europees kind van een migrant. "De nieuwe termen zijn oude wijn in nieuwe zakken. Westers en niet-westers zijn vervangen door Europees en niet-Europees. De indeling is daarmee eigenlijk exact hetzelfde", vindt ze. Zowel Hegazy als haar kinderen zijn in Nederland geboren en opgegroeid en daarom ziet ze zichzelf als 'Nederlander'. "Toch wordt mijn zoon gevraagd op school waar hij vandaan komt. En bij een Nederlander denkt men nog steeds niet aan iemand zoals ik, met een hoofddoek."



Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

vertaalt zich in het zogenoemde 'minderhedenbeleid'. In 1984 staat in een artikel in NRC dat burgemeesters en wethouders van de vier grote steden vinden dat het minderhedenbeleid te weinig rekening houdt 'met de diverse nationaliteiten, die grote verschillen vertonen'. De minderhedennota laat volgens hen relatief grote groepen buitenlanders, zoals Chinezen en Pakistani, buiten beschouwing.

Asielzoekers

Jaren 70 – nu

Een asielzoeker is volgens de VN iemand die de bescherming van een ander land inroept en zo in dat land 'asiel' aanvraagt. Het CBS noemt iemand een asielzoeker wanneer die een aanvraag om toelating als vluchteling heeft ingediend.

Allochtonen

1971 – 2016

In 1971 introduceert socioloog Hilda Verwey-Jonker (1908 – 2004) het woord 'allochtoon' als 'neutraal' alternatief voor de termen gastarbeiders, buitenlanders en etnische minderheden. Het woord is afgeleid van het Grieks en betekent letterlijk 'van een ander land' of 'van een andere aarde'. Ze introduceert ook het begrip 'autochtoon, wat letterlijk 'van eigen bodem' betekent.

Als de WRR in 1989 het rapport Allochtonenbeleid publiceert, raakt het begrip pas echt ingeburgerd. Vanaf dat moment gebruikt ook het CBS die term. Veel Nederlandse wetenschappers, politici, beleidsmakers en journalisten gebruikten het woord 'allochtoon', waarna de bevolking het overnam.

Medelanders

Jaren 80 en 90

Het woord 'medelanders' lijkt grofweg overeen te komen met de betekenis van het woord 'nieuwkomers'. In het AD (1985) gaat het over een groep medelanders die bestaat uit 'Chinezen, Marokkanen, Turken, Surinamers en Antillianen'.

In 1992 schrijft NRC over een reclamecampagne die moet benadrukken dat 'medelanders ook werken'. Medelanders zijn volgens de auteur Nederlanders 'van onmiskenbaar buitenlandse komaf.' Het gaat in de campagne onder meer over iemand die bidt tot Allah en een vrouw met een 'gekleurde gelaatskleur'.

Marlies Hanifer (40) is communicatieadviseur bij de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. Ze is geboren en getogen in Nederland, maar heeft een Algerijnse vader. “Als student gaf ik maatschappijleer op een middelbare school die subsidie voor mij bleek te krijgen omdat ik ‘allochtoon’ was. Daar schrok ik erg van.” Ze zou zichzelf altijd aanduiden als ‘Nederlander’. Eerst viel ze in de categorie ‘tweede generatie niet-westerse allochtoon’. Met de nieuwe CBS-indeling is ze ‘kind van migrant uit 3.6.1.: Overig Afrika’. Daarover schreef ze [op Twitter](#): ‘Geredeneerd vanuit de meest voorkomende migratiegroepen in Nederland: overig-overig. Voelt toch als een leftoverbakje’.



Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

Economische en politieke vluchtelingen

Jaren 80 – nu

Vluchtelingen zijn mensen die hun thuisland moeten ontvluchten. Sinds de jaren tachtig wordt onderscheid gemaakt tussen ‘economische vluchtelingen’ en ‘politieke vluchtelingen’. Economische vluchtelingen zouden op zoek zijn naar een betere levensstandaard. Zij worden ook wel – zoals in dit opiniestuk in *Trouw* (1990) – ‘niet-echte vluchtelingen’ of ‘gelukzoekers’ genoemd.

Het CBS beschouwt asielzoekers pas als vluchteling wanneer vaststaat dat zij in het land van herkomst ‘gegronde vrees hebben voor vervolging vanwege een godsdienstige of politieke overtuiging, nationaliteit, ras of het behoren tot een bepaalde sociale groep’. In de volksmond is dat een ‘politieke vluchteling’.

Eerste, tweede en derde generatie allochtoon

Jaren 80 – 2022

Het CBS maakte onderscheid tussen allochtonen die zelf in het buitenland geboren zijn (eerste generatie) en personen die in Nederland geboren zijn (de tweede generatie) maar van wie minstens één ouder in het buitenland geboren is. In 2016 keken onderzoekers zelfs nog naar derde generatie. Dat zijn personen van wie beide ouders in Nederland geboren zijn, maar van wie ten minste één van de vier grootouders in het buitenland is geboren.

Westers en niet-westers allochtoon

Jaren 80 – 2022

Het CBS voegde aan het woord ‘allochtoon’ het onderscheid ‘westers’ en ‘niet-westers’ toe. Opvallend daarbij is dat die indeling gebaseerd was op het veronderstelde welvaartsniveau, de geografische of culturele nabijheid en op veronderstellingen over het problematische karakter van een groep.

“

**‘NIET-WESTERS’ WAREN
MENSEN MET EEN
ACHTERGROND IN AFRIKA**

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

Iemand met een 'westerse' migratieachtergrond was afkomstig uit een van de landen in Europa, Noord-Amerika en Oceanië. Maar niet uit Turkije, terwijl dat in Europa ligt. 'Niet-westers' waren mensen met een achtergrond in Afrika, Latijns-Amerika en Azië. Maar dan niet Japan en Indonesië, terwijl die wel in Azië liggen. Hoewel de WRR al in 2016 aangaf dat de termen westers en niet-westers hun beste tijd hebben gehad, bleef het CBS deze termen gebruiken tot 2022.

Statushouders

Jaren 90 – nu

De overheid noemt asielzoekers statushouders zodra zij een verblijfsvergunning krijgen. Het CBS noemt mensen die een verblijfsvergunning krijgen en vanuit de opvang voor asielzoekers naar een woning doorstromen 'asielmigranten'.

Persoon met een migratieachtergrond

2016-2022

In 2009 en 2011 concludeert het Sociaal Cultureel Planbureau dat 'allochtoon' inmiddels een negatieve bijklank heeft. De term lijkt synoniem te zijn aan 'achterstand' en 'niet thuis zijn in Nederland'. Vanwege die connotatie deed het CBS het woord in 2016 in de ban. Voortaan zou het spreken van een 'persoon met een migratieachtergrond'.

Migrant en kind van migranten

2022

Voortaan wordt iemand die niet in Nederland geboren is door het CBS 'migrant' genoemd. Mensen die zelf in Nederland geboren zijn, maar waarvan één van de ouders in het buitenland is geboren, zijn dan 'kinderen van migranten'. Eerste, tweede en derde generatie en de indeling westers/niet-westers worden vervangen door een indeling op basis van werelddelen en veelvoorkomende immigratielanden.

Dit artikel verscheen eerder op [OneWorld.nl](https://oneworld.nl) op 4 maart 2022.

'We moeten het hebben over de trauma's van taal'



**'Westers' versus 'niet-westers' was nooit een
onschuldige indeling**



Lees je bewust met OneWorld en draag bij aan een rechtvaardige wereld.

Dat kan al vanaf 6 euro per maand

LEES EN STEUN

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.



Ontvang onze beste verhalen in je mailbox

Je e-mailadres

INSCHRIJVEN

Volg ons



Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.

Vacaturebank
Partner worden
Event plaatsen
Events

Colofon
Magazine
Freelancers
Artikel aanbieden



Redactienieuwsbrief ontvangen

SCHRIJF JE IN VOOR DE NIEUWSBRIEF

Deze site maakt gebruik van cookies om u een optimale bezoekerservaring te bieden en onze site te verbeteren.